

בפרוטה ובשוה פרוטה – פרוטה and with the value of a פרוטה

OVERVIEW

Our משנה states that בית הלל maintains that for קידושי כסף to be valid, a פרוטה or a שוה דינר is required (while ב"ש maintains that a דינר or שוה דינר is required). תוספות will explain, first, why there is a need to mention both פרוטה and שוה פרוטה, and then explain from where we derive that שוה כסף (or שוה פרוטה) is the equivalent of כסף (פרוטה) by קידושין and elsewhere.

asks: תוספות

– **תנימה דלא הוה ליה למיתני אלא בשוה פרוטה¹**

It is astounding! The משנה should not have mentioned בפרוטה but rather only בשוה פרוטה and we would understand that an actual פרוטה is valid (for an actual פרוטה is certainly פרוטה) –

supports his contention that שוה פרוטה alone is sufficient:² תוספות

– **כדתנן בהזהב (בבא מציעא דף נה,א) חמשה פרוטות הן³**

As we learnt in a משנה in הזהב; ‘There are five פרוטות’, and the משנה enumerates -

– **ההודאה⁴ בשוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה**

‘The admission needs to be a שוה פרוטה and a woman becomes מקודשת with a פרוטה, etc’. The משנה there does not mention פרוטה⁵, only שוה פרוטה; why does our משנה mention פרוטה?!

answers: תוספות

– **ויש לומר משום דתנא כאן בכסף -**

And one can say; that since the משנה here mentions כסף⁶

מפרש באיזה כסף דינר לבית שמאי ופרוטה לבית הלל -

he explains which כסף⁷; according to ב"ש it is a דינר, and according to פרוטה it is a פרוטה.

¹ See ‘Thinking it over # 1.

² משנה (perhaps) seeks to prove that the syntax of שוה פרוטה alone (without פרוטה) is acceptable in a משנה.

³ There are five cases where the minimum of a שוה פרוטה is required for them to be effective.

⁴ ההודאה refers to the case of a במקצת; that he is liable for a שבועה only if his admission is at least for a שוה פרוטה. (If the admission is for less than a שוה פרוטה there is no שבועה.)

⁵ See עיי"ש. חמש פרוטות הן משנה there also mentions who comments that the משנה יוסף.

⁶ The word כסף means money. It is necessary to define this money (a דינר or a פרוטה). However the משנה in הזהב does not mention כסף, therefore it is sufficient just to mention the value (that of a פרוטה).

⁷ תוספות answer might be that when the משנה is stating בפרוטה וכי, it is not intending to teach us the details of how to perform כסף (for many details are lacking in the משנה [concerning שטר, כסף, and

ולפי שלא נטעה לומר כסף דוקא ולא שוה כסף –

And in order⁸ we should not mistakenly assume that only כסף is valid for קידושין and not שוה כסף⁹ (explains why we may mistakenly assume this) –

כדילין קיחה משדה עפרון¹⁰ דכתיב ביה¹¹ כסף –

For we derive the שדה גזירה שוה קיחה קיחה through אשה by קנין כסף For we derive the שדה עפרון, where כסף is written explicitly (we may therefore mistakenly assume that only כסף is valid for קידושין and not שוה כסף) –

מפרש שוה כסף¹² –

The משנה therefore explains that שוה כסף is equally valid.

asks: תוספות

ואם תאמר ומנא לן דשוה כסף ככסף¹³ –

And if you will say; and indeed how do we derive that שוה כסף is ככסף –

¹⁴ שוה כסף ככסף: שוה כסף is necessary to teach us that כסף ככסף strengthens his question that a פסוק is necessary to teach us that כסף ככסף –

דהא לקמן (דף טז, א¹⁵) מיבעי ליה קרא גבי עבד עברי¹⁶ ישיב¹⁷ לרבות שוה כסף ככסף –
For later concerning עבד עברי the גמרא requires the פסוק of ישיב to include כסף as כסף concerning the redemption (and acquisition) of an ע"ע. The question is that just as by ע"ע a לימוד is required to teach us that כסף ככסף (for otherwise the תורה states [only] כסף); similarly by כסף קידושין a לימוד is required to teach us that כסף ככסף (for otherwise the תורה stated [only] כסף).

continues and asks a similar question: תוספות

---

but rather the משנה wants to clarify the general idea of כסף, that it means either a דינר or a פרוטה. See following footnote # 8.

⁸ may be addressing an anticipated question; if the purpose of mentioning (ודינר) is (merely) to explain כסף (but not to specifically discuss the details of כסף קידושין [see previous footnote # 7]), then why mention (שוה פרוטה) (שוה דינר) at all!

⁹ If the משנה would have written only בדינר ובפרוטה one might have mistakenly assumed that the משנה is limiting כסף קידושין to money exclusively and not שוה כסף, for the reason תוספות will shortly state.

¹⁰ See the גמרא (on this עמוד) following the משנה.

¹¹ נתתי כסף השדה וגו' reads בראשית (חיי שרה) כג, יג.

¹² The משנה (even though it is not disclosing all the details [see footnotes 7&8]) must prevent us from making an erroneous assumption.

¹³ תוספות is following up on his previous statement that there is reason to argue that concerning קידושין, we might assume that שוה כסף is not ככסף since by שדה עפרון the word כסף is mentioned.

¹⁴ One may have argued that even though by שדה עפרון the פסוק mentions כסף, nevertheless logic dictates that שוה כסף is ככסף. Therefore תוספות rejects this argument based on עבד עברי. See פנ"י for a different view.

¹⁵ See רש"י who suggests that תוספות may be referring to the גמרא on (ישיב) שם ד"ה ישיב.

¹⁶ See "Thinking it over # 2 (and # 3) See also footnote # 38.

¹⁷ In גמרא לפיהן ישיב גאולתו מכסף מקנתו (ע"ע) of an פדיון reads (concerning the פסוק ויקרא (בהר) כה, גא. The גמרא interprets the (extra) word ישיב to include that he can redeem himself with שוה כסף as well as with כסף [and by inference that he can be acquired with שוה כסף as well].

ופדיון הבן דכתיב ביה כסף¹⁸ ואמר לקמן (דף ח, א) דרב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן –
And concerning the redemption of the first born son, where the word כסף
is written, and nevertheless the גמרא states later that רב כהנא accepted a
shawl for הבן פדיון (in lieu of the כסף שקלים); the question is –
ומנא לן דשוה כסף ככסף –

And from where do we derive that שוה כסף ככסף by פדיון הבן as well?

שוה כסף ככסף that פדיון הבן offers an answer concerning תוספות:
ומיהו בפרק קמא דשבועות (דף ד, ב) דריש כלל ופרט וכלל¹⁹ –
However in the first פרק of שבועות מסכת the גמרא mentions a כלל ופרט וכלל
concerning פדיון הבן. This explains why שוה כסף ככסף by פדיון הבן.

תוספות continues to ask by different cases:

אבל גבי ערכין²⁰ דכתיב ביה כסף²¹ –
However concerning ערכין where כסף is written in the תורה and nevertheless
שוה כסף is accepted²² –
והקדש נמי²³ דתנן (ערכין דף כז, א) גבי המקדיש שדהו שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף –
And also concerning הקדש where the משנה teaches us concerning one
who was מקדיש his field, that the הקדש can be redeemed either בכסף or בשוה
כסף, the question is in these two case of ערכין והקדש –
מנלן דשוה כסף ככסף –

From where do we derive that שוה כסף ככסף by ערכין והקדש?!

הקדש offers an answer concerning תוספות:
מיהו בהקדשות נמי אפשר²⁴ דדרשינן כלל ופרט וכלל –
However it is possible that by הקדש there is also a כלל ופרט וכלל which
would include שוה כסף.
דהא אין הקדש נפדה בקרקע כדאמרין בהזהב (בבא מציעא דף נד, א) –

¹⁸ In טז ז' the תורה writes concerning a בכוור אדם (קרח) יח, טז ז'.

¹⁹ The word פרט is the (first) כלל and כלל (see previous footnote # 18) is the (first) ופרט. The word כלל ופרט is the final כלל (see ד"ה תפדה חזר וכלל רש"י) that we can use two כללים הסמוכים זל"ז as a כלל ופרט. The כלל ופרט is anything which is movable and has an intrinsic value; this includes שוה כסף. It excludes שטרות (which have no intrinsic value) and קרקעות (which are not moveable [קרקעות]).

²⁰ The תורה teaches us in כז, א-ה (בחוקתי) ויקרא that if a person states עלי ערכי (I am obligating to pay my value) he must pay the amount fixed by the תורה according to his age and gender.

²¹ In כג, ג (בחוקתי) ויקרא concerning the ערך of a זכר the תורה writes ג' וק' ש' וק' ש' (ערכי) וק' ש'.

²² See (רש"י) טו, א (רש"י) טו, א.

²³ Concerning the redemption of a field which one was מקדיש the פסוק טז, טז (בחוקתי) כז, טז.

²⁴ It seems that there is no explicit כלל ופרט וכלל mentioned by הקדש in the גמרא. However תוספות assumes that there is a כלל ופרט וכלל for the following reason.

For the הקדש cannot be redeemed with land, as the גמרא states in פרק הזהב -
הרי אמרו אין הקדש מתחלל על גבי קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו²⁵ –
‘For they said, the הקדש cannot be redeemed with קרקע for the תורה said ונתן
הכסף וקם לו’.

ולקמן (דף ה,א) נמי אמרינן דאין פודין הקדש ומעשר שני בשטר –
 And later the גמרא also states that הקדש and מעשר שני cannot be
 redeemed with a שטר,²⁶ these facts that הקדש cannot be redeemed with קרקע and שטר
 strongly indicates that there is a כלל ופרט וכלל which would include כסף and exclude
 שטר and קרקע.²⁷

- הקדש and פדיון הבן by ש"כ we derive from where explained תוספות אבל גבי קדושין וערכין מנלן דשוה כסף בכסף –
However concerning ש"כ? from where do we derive that קדושין וערכין

תוספות answers:

ויש לומר דילפינן מעבד עברי –

And one can say that we derive that ע"ע from קדושין וערכין by שכ"כ. Just as by ע"ע the rule is that שכ"כ (which we derived from ישיב), the same applies to קו"ע.

תוספות has a difficulty with the previous answer:

ואם תאמר והא גבי נזיקין נמי כתב קרא²⁸ כסף ישיב לבעליו –

- כסף ישיב לבעליו the תורה also wrote by נזיקין
ודרשין בפרק קמא דבבא קמא (דף קא, ישיב²⁹ לרבות שוה כסף ככסף –

And we interpret the word ישיב in the first פרק of מסכת ב"ק to include שוה - כסף as כסף

ואם כן הוו נזיקין ועבד עברי שני כתובין הבאין כאחד³⁰ ואין מלמדין³¹ –

²⁵ There is no such פסוק. The general consensus is that the גמרא is referring to the פסוק in כז, יט (בהוקתי) which reads ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אתו ויסף חמשית כסף ערכך עליו וקם לו כללים. Ostensibly the כללים would be גאל and לו and the פרט would be כסף.

²⁶ This (seemingly) would mean that one cannot write a promissory note (check) to הקדש that I (the פודה) owe you (הקדש) the value of the item to be redeemed. Alternately one cannot redeem הקדש by offering it a note that is owed to him by another party thus transferring the debt to הקדש. This is not a valid פדיון. See רשב"א who interprets it to mean that you cannot be פודה הקדש by writing on a שטר that פדוי זה הקדש.

²⁷ See footnote # 19.

²⁸ In *לד כא* (משפטים) the *פסוק* reads 'ישיב לבעליו וגו'.

²⁹ The word **ישיב** is superfluous; the **תורה** could have written **כסף לבעליו** (without **ישיב**).

³⁰ ש"כ that teach us the same rule of פסוקים both נזיקין and ע"ע

³¹ When the תורה writes a rule in one place we can apply it elsewhere (unless there are valid reasons to limit this ruling). However when the תורה teaches the same ruling in two (or more) places, then it cannot be applied elsewhere. If the תורה would have intended that this rule should apply elsewhere the תורה should have written this rule once and apply it to the second instance (and elsewhere) as well. The fact that the

And since this is so therefore נזיקין וע"ע are two verses הבאין כאחד, and they cannot teach their rule to any other cases in the תורה.

תוספות answers:

וַיֵּשׁ לֹמֶר דִּתְרוּיָהוּ צְרִיכִי³² —

And one can say; that both פסוקים are necessary by ע"ע גזיקין. Since both פסוקים are necessary; they could not be derived from each other, therefore we are able to derive this rule in other places as well including קדושין וערכין.

שכ"כ explains why ע"ע ונזיקין cannot be derived from each other that תוספות

דאי כתב עבד גרידא לא מצי למילף נזיקין מיניה –

For if the תורה would have written the rule of שכ"כ only by עבד, we could not have derived נזיקין from עבד; that also by נזיקין the rule is that שכ"כ -

לפי שמצינו שהקפיד הכתוב לענין מיטב³³ —

For since we find that the תורה is particular concerning מיטב -

וסלקא דעתין אמינא נמי כסף דוקא ולא שווי להכי איצטריך כסף ישיב גבי נזיקין –

So we would have also thought that only כסף is sufficient and not something which is (merely) the value of כסף; therefore it is necessary for the תורה to write כסף ישיב by נזיקין to teach us that even by נזיקין (which requires מוטב) nevertheless any כסף שוה (of מטלטלין) is sufficient.

צריכות now explains the other side of the תוספות:

וגבי עבד עברי איצטריך נמי קרא דלא מצי יליף מנזיקין –

And concerning ע"ע we also need a פסוק, for we could not derive from נזיקין that the rule of שכ"כ applies to ע"ע -

דהוה אמינא עבד דומיא דנזיקין ואס מיקני³⁴ בקרקע ליבעי מיטב –

תורה writes it in both instances indicates that the תורה limits this rule to these two instances only. See following footnote # 32.

³² The rule of *ב' כתובין הבאין כא' אין מלמדין* applies only in a case where either of the *ב' כתובין* could be derived from the other (see previous footnote # 31). However when neither can be derived from the other, then even *ב' כתובין הבאין כא'* are *מלמדין*, for the logic mentioned in footnote # 31 does not apply. The reason the *Tורה* wrote the same rule in two places is not because it wished to limit this rule to these two places exclusively, but rather it was necessary to mention them in both places, otherwise we would not have known this rule to be effective in both places.

³³ The rule by נזיקין is that if the מזיק wishes to pay the ניזק with קרקע he must pay with the highest quality קרקע that he possesses, for the תורה writes in כב, ד (משפטים) שמואל כרמו ישלם. This rule is unique to נזיקין. Therefore it could have caused us to reject שוה כסף (for it is not the מיטב [of מטלטלין]).

³⁴ Initially the word *ישיב* taught us that the *פדיון ע"ע* can be with *כסף*. *שוה כסף*. However once there is the *לימוד* of *מכסף מקנתו*, it also applies to *קנין ע"ע*, the *מכסף מקנתו*. Seemingly however *תוספות* should have also said if the *עבד* wants to redeem himself with *קרקע* then *מיטב* will be required (for the *קנין* is *העבד של העבד* and he can certainly request *מיטב*, however the *פדיון* is *האדון של האדון* and nevertheless he can insist on *מיטב*).

For if we would attempt to derive ע"ע from גזיקין, I would have said that עבד must be similar to גזיקין, and if he is to be acquired with קרקע it should be required to be with מיטב since we are deriving ע"ע from גזיקין.

לכך איצטריך תרוייהו –

Therefore both פסוקים are necessary, so they are not considered 'ב' כתובין הבאין כא' and therefore we can derive from them קדושין וערכין as well.

³⁵צריכותא offers an alternate version of the תוספות

אי נמי יש לומר אי כתב בעבד הוה אמינא –

Or, one may also say; if the תורה would write the rule of שכ"כ only by עבד, I would have said -

דדין הוא שנקל עליו דיכול לפדות עצמו אפילו בשוה כסף –

That it is justified that we should be lenient by the עבד that he should be allowed to redeem himself even with שוה כסף (if he cannot raise the כסף) -

כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים³⁶ —

In order that he should not intermingle amongst the idol worshippers the תורה therefore allows any type of פדיין even with ש"כ³⁷ -

אבל גבי נזיקין דלא שייך למימר כך לא אמרינן הכי –

However by מִזִּיקין where this reasoning is not applicable (there is no compelling reason that the מזיק should not pay only כסף), **we would not say so** that שכ"כ but rather he must pay only with כסף.

צריכות explains the other side of this תוספות:

ואי כתב בנזיקין גרידא לא מצי למילף עבד מיניה –

And if the תורה wrote שכ" only by נזיקין we would not be able to derive - שכ" also from עבד, that by עבד also

—³⁸ דסלקא דעתין דלא יהיה שוה כסף ככסף בעבד לפי שגם הוא גרם לו לימכר —

For it would have entered our minds that by an עבד there should not be the rule of שכ"נ because he also caused himself to be sold (and therefore we

³⁵ See ‘Thinking it over’ # 6.

³⁶ The פרשה which discusses a ישיב גאולתו of פסוק שכ"ע (from where we are by an מרבה) is written in the (ויקרא [בהר] כה. מז ובפרש"י שמ בד"ה משפחת גר נכרי (see who was sold as a slave to ישראל

³⁷ See ש"כ concerning ע"ע from קידושין who maintains that according to this א"נ we cannot derive ע"ע from קידושין; rather, שלא יטמע of סברא (for the same reason that we cannot derive נזיקין from ע"ע) for by ע"ע there is סברא. [See the מקנה cited in ע"י קובץ in the מהרש"א הארוך אות ד' why we will not assume that נזיקין is required by קידושין as it is by ש"כ.] Alternately we can say that קידושין וערכין are derived from a השהו (if we will ask that by ע"ע there is the סברא of שלא יטמע we can repond that נזיקין יוכיחו, and if you will say that מיטב is required we will answer that יוכיח). See אמ"ה footnote # 363.

³⁸ See ‘Thinking it over # 3 (and footnote # 16).

should not be lenient with him. He explains what is meant by לימכר לו גרם לו to a נכרי - became a slave (to a נכרי) -

על שנשא ונתן בפירות שביעית וכרבי יוסי ברבי חנינא דלקמן³⁹ (דף כ, א) -

Because he dealt with the fruits of שביעית (which are forbidden for business purposes) **and as ר"י בר"ה will state later** in the גמרא -

וסלקא דעתין דנחמיר עליו לומר דוקא כסף ולא שויו -

So therefore we would think that we should be strict with him to say only כסף and not its value, therefore it was necessary for the תורה to teach us that also by עבד the rule is שכ"כ.

anticipates a difficulty:

והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש דשוה כסף ככסף ולא יליף מנזיקין ועבד עברי.

And the reason a פסוק is necessary to teach us that שוה כסף by ככסף as we derive **נזיקין וע"ע** and why **do we not derive it from ע"ע** and **הקדש הבן** - **נזיקין וע"ע** from קדושין וערכין

responds:

לפי שבא למעט קרקעות ושטרות⁴⁰ שאין פודין בהן בכור אדם והקדשות:

Because there, by שוה כסף ככסף the פסוק which teaches us **שוה כסף ככסף** (כלל ופרט וכלל) **comes to exclude קרקעות ושטרות; that we cannot redeem a human בכור and הקדש with them.** We could not derive that from נזיקין וע"ע. They can only teach us that שכ"כ but not to exclude קרקעות ושטרות.

SUMMARY

The משנה writes (ודינר) to explain כסף. It adds (כסף) so we should not assume that only כסף is valid.

We derive כסף ככסף by שוה כסף ככסף and פדיון הבן from a כלל ופרט וכלל;

By עבד עברי and נזיקין from the word ישיב that appears in both instances.

צריכות שני כתובים הבאים כאחד are not עבד עברי and נזיקין

שוה כסף ככסף. However (ונזיקין) can be derived from קדושין וערכין require the כלל ופרט וכלל to exclude קרקעות ושטרות.

THINKING IT OVER

1. Does initial question (that it should only state שוה פרוטה)⁴¹ apply to ב"ש

³⁹ explains the order of the פרשיות in בהר that they are successively worse punishments for transgressing שביעית (which is mentioned in the beginning of the סדרה); including selling his מטלטלין and נכרי to a נכרי, etc. until one is so desperate as to sell himself as a slave to a נכרי.

⁴⁰ This would also explain why we do not derive שכ"כ from קדושין וערכין by שכ"כ, for it would also exclude קרקעות ושטרות (which may be acceptable by קדושין וערכין).

as well (that it should only state שוה דינר and not דינר), or the question is only concerning ב"ש, but not ב"ה?⁴²

2. argued that a פסוק is necessary to teach us that שכ"כ (by קידושין) from the fact that a פסוק is necessary by ע"ע.⁴³ Why did not תוספות (also) say because we see that a פסוק is necessary by נזיקין?⁴⁴

3. How did תוספות 'prove' from ע"ע that a פסוק is required by קידושין to teach us that שכ"כ? Perhaps only ע"ע requires a פסוק that שכ"כ since הוא גרם עצמו (and similarly נזיקין because it requires מיטב), however by קידושין where this reasoning does not apply there is no need for a פסוק, for (ordinarily) logic dictates that שכ"כ!⁴⁵

4. is basically different from נזיקין and ע"ע (פדיון). By קידושין the woman willingly accepts the כסף (or שכ"כ), otherwise there is no קידושין. However the לימוד of שכ"כ by נזיקין וע"ע is that even if the נזיק or the אדון refuses the שכ"כ, he must nevertheless accept the שכ"כ as payment. How can we therefore prove from the fact that a פסוק is necessary by נזיקין and ע"ע concerning שכ"כ, that the same should be necessary by קידושין אשה (where she is willingly accepting the שכ"כ as קידושין)?!⁴⁶

5. Why does תוספות (initially) maintain that we derive שכ"כ (by קו"ע) from ע"ע and not from נזיקין?⁴⁷

6. Why did תוספות find it necessary to make two צריכות?⁴⁸

7. When we are מרבה that שכ"כ; does that mean that שוה כסף is also valid (but remains distinct from כסף) or that כסף includes (and is not distinct from) שוה כסף?⁴⁹

---

⁴¹ See footnote # 1.

⁴² See אמ"ה (footnote # 262-3).

⁴³ See footnote # 16.

⁴⁴ See אמ"ה (footnote # 281-2).

⁴⁵ See מהרש"א [הארוך].

⁴⁶ See רשב"א ושאר ראשונים (footnote # 290 & 296).

⁴⁷ See אמ"ה and עצמות יוסף (footnote # 342).

⁴⁸ See (footnote # 35 and) סוכת דוד אות יט.

⁴⁹ See בל"י אות י' קרוב לסופו.